

Hitler'in Revizyonist Politikasının II. Dünya Savaşı Avrupa'sına Etkisi

Eda Kurt

Mersin Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

Uluslararası İlişkiler Bölümü kurteda332@gmail.com

Özet

İkinci Dünya Savaşı, hem savaş teknolojisi hem de kapsadığı alan bakımından önceki tüm savaşlardan farklıdır. Almanya'nın revizyonist politikası ve aynı zamanda iktidarın Hitler gibi yayılmacı ve saldırgan bir lider tarafından ele geçirilmesi, Avrupa'da büyük bir savaşın başlamasına neden olmuştur. Temelde İkinci Dünya Savaşı, Birinci Dünya Savaşı'nın geride bıraktığı sorunlardan veya getirdiği yeni sorunlardan ve getirdiği gelişmelerden oluşmaktaydı. 1919 Versay Antlaşması'nın yarattığı statükoya tepkiler çoktan vermeye başlanmıştı. Böylece özellikle statükocu devletler ile revizyonist devletler arasında ekonomik, siyasi ve askeri çatışmaların patlak vermesi, II. Dünya Savaşı'nı başlatan en önemli sebeplerinden biridir. Bu çalışmada Hitler'in revizyonist politikasının II. Dünya Savaşı'nın gidişatını nasıl etkilediği açıklanmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Hitler, İkinci Dünya Savaşı, Revizyonist, Mihver, Müttefik.

The Impact of Hitler's Revisionist Policy on World War II Europe

Abstract

The Second World War differed from all previous battles in terms of both combat technology and the area it covered. Germany's revisionist policy, as well as the seizure of power by an expansionist and aggressive leader like Hitler, led to the start of a great war in Europe. Basically, the Second World War consisted of

the problems left behind by the First World War or the new problems it brought and the developments it brought. Reactions to the status quo created by the 1919 Treaty of Versailles had already begun to be given. Thus, the outbreak of economic, political and military conflicts, especially between status quo states and revisionist states, is one of the most important reasons that started World War II. In this study, it will be tried to explain how Hitler's revisionist policy affected the course of World War II.

Keywords: Hitler, World War II, Revisionist, Axis, Ally.

1.Giriş

İkinci Dünya Savaşı, birçok felakete ve acıya neden olan sonuçlarıyla tarihin en yıkıcı savaşlarından biridir. Yüzyılın başında ortaya çıkan I. Dünya Savaşı'nın yankılarını insanlık tarihi unutmaya fırsat bulamamışken, II. Dünya Savaşı patlak vermiştir. II. Dünya Savaşı; Almanya'nın I. Dünya Savaşı'ndan sonra Versay Antlaşması ile mücadele etmesinin ardından patlak veren küresel ekonomik durgunluğun ardından gelen büyük bir yıkımdı. Almanya'nın yayılmacı politikaları ve Japonya'nın yıldırma politikaları dünyayı yeni bir savaşın eşiğine getirmiştir. Hitler sadece Almanya'nın tarihini değiştirmekle kalmamış, aynı zamanda dünya halklarını asla unutamayacağı bir savaşla karşı karşıya getirmiştir (Yıldız, 2019: 62-63).

Hitler'in Alman siyasetinde iktidara gelmesindeki en büyük faktör, Almanya'nın Versailles Anlaşması ve 1929 Büyük Buhranı'ndan olan memnuniyetsizliği idi. Hitler, Almanların Tanrı tarafından seçilmiş saf bir ırk olduğuna inanmaktaydı ve bu saf ırkın yaşam alanını kazanmak için tüm Avrupa'nın fethedilmesi gerektiği fikrini savunmaktaydı. Fransa'yı kalıcı bir düşman ve Rusya'yı sömürülecek bir hammadde kaynağı olarak görüyordu. Bu fikirler Almanya'nın II. Dünya Savaşı'nı başlatmasına neden olmuştur. II. Dünya Savaşı'nda yaklaşık 40 milyon insan ölmüş, güç dengesi Avrupa'dan ABD'ye kaymış ve ülke ekonomisi savaştan büyük darbe almıştır. Tüm Avrupa'yı fethetme hayali kuran Almanya, savaştan sonra dörde bölünmüştür. Savaş zamanı konferansları sırasında, mevcut uluslararası ilişkiler modeli oluşturulmuş ve Soğuk Savaş'ın başlangıç dönemi başlamıştır (Tutsak, 2017: 191).

Bu çalışmada Hitler'in revizyonist politikasının 1939-1945 dönemi Avrupa'sına nasıl etki ettiği sorusundan hareketle ilk olarak Nazi ideolojisi ve Hitler'in iktidara gelişi incelenmiş, ikinci olarak

ikinci dünya savaşı ve Avrupa'ya etkisi tespit edilmiş ve son olarak savaşın sonu incelenerek çalışma sonlandırılmıştır.

2. Nazi İdeolojisi

Alman Nasyonal Sosyalizmini eleştirenler, Nazi Almanya'sının Üçüncü Reich ve sonrasında bir ideolojiye sahip olduğu fikrini uzun süre görmezden gelmişlerdir. Nasyonal sosyalizm, Avrupa'nın büyük siyasi sistemleriyle rasyonel bir tutarlılığa sahip görünmemekteydi (Caplan,2012: 24).

Kasım 1938'de Hitler de bir gün Alman aydınlarını yok edeceğini duyurmuş ve hatta sözleri ünlü olmuştur. Başlıca Nazilerden biri olan Alfred Rosenberg, 1930'da yayınlanan "Myth of the 20th Century" adlı kitabında Nazi politikalarına teorik bir temel oluşturmaya çalışmıştır (Jacobsen, 1989: 53).

Özellikle II. Dünya Savaşı sırasında, Nazizm Ortaçağ Alman kültüründe ve siyasetinde, hatta belki de daha önce yaygın olan önyargıların ve varsayımların güncellenmiş versiyonları olarak nitelendiriliyordu. Halkın büyük bir lidere itaat etmesi gerektiği, Alman ulusunun üstün olduğu, ve Yahudilerin şeytan olduğuna dair inançlar Nazi ideolojisinin temel bileşenlerini oluşturmaktaydı (Caplan, 2012: 26), (Bkz. Tablo 1).

Tablo 1. Hitler'in Dış Politika Hedefleri

Almanya'nın Birinci Dünya Savaşı'ndaki kaybını telafi etme isteği
Versay Antlaşması'nın iptali isteği, kaybedilen toprakların kesilmiş Almanya'ya geri verilmesi ve Almanya'nın ordusunun ve mühimmatının büyütülmesi;
Sovyet komünizminin yıkılması
Ari olmayanlara, özellikle de Nazilerin "insan-altı" olarak gördüğü Yahudilere ve Doğu Avrupa Slavlarına karşı ırksal mücadele
Doğu'da Alman genişlemesi Lebensraum

Kaynak: (Joel and Turner, 2017: 3).

Aslında Nazizm, siyasi bir hareket olarak ortaya çıktığı ilk yıllarda Alman siyasetinin zirvesinde kalarak ve 1928 genel seçimlerinde birlikte oyların %2,6'sını alarak halkı Nazi Almanya'sının

Almanya'ya bir çözüm bulacağına ikna etmiştir. Bu durumun aynı zamanda seçimleri takip eden yıllarda Almanya'yı diğer ülkelere göre daha çok etkileyen küresel ekonomik krizin etkileri olduğu belirtilmiştir (Kılıç, 2009: 35).

Weimar Cumhuriyeti'nin gerileme yıllarında Nazi Partisi'nin çekiciliği ve nihayetinde onu 1933'te iktidara getiren halk desteği, kısmen, herhangi bir seçmene verdiği tam teşekküllü programların belirsizliğinden kaynaklanmaktaydı (Kershaw, 2007: 58).

3. Hitler'in İktidara Gelmesi

Hitler, Versailles Anlaşması'na karşı suçluluk duymuştur (Kissinger, 2017: 283). Dünyada yeni bir dönemi başlatacak olaylarda başrol oynayacak olan Hitler, seçimle iktidara gelmiştir.

3 Şubat 1933'te Hitler iç ve dış politikanın hedeflerini şu şekilde açıklamıştır: *“Tek amaç, politik güç tekrar ele geçirilmeli, bu amacın gerçekleştirilmesi için tüm devlet bu şekilde yöneltilmelidir.”*

Bu anlamda Hitler, Almaya politikasını şöyle özetlemektedir:

1. İç politika: Almanya'da hali hazırdaki durumun değiştirilmesi, aykırı düşünce tarzlarına göz yumulmaması, yalnız savaşın devleti kurtarabileceği düşüncesinin yaygınlaştırılması, otoriter bir devlet yönetimi” düşüncesiyle hareket edilmesi gerektiğini belirtmekteydi.

2. Dış politika: Versay Antlaşmasına karşı savaşmayı ve Cenevre'de eşit haklar elde etmeyi, dış politikada müttefikler sağlamayı amaçlıyordu. Aynı zamanda;

- Ekonomi: *“Şehirliden ziyade Köylüler muhafaza edilmelidir!”* sloganıyla “konuşlandırma politikası” uygulayacağını belirtiyordu.

- Zorunlu askerlik, Alman Silahlı Kuvvetleri için, bu silahlı kuvvetler ise politik güç için önemli şarttır. Doğu coğrafyada yeni yaşam alanının elde edilmesi ve mutlaka Almanlaştırılması anlayışıyla yayılmacı fikrini açıklamış oluyordu (Jacobsen, 1989: 137-138).

Hitler dönemi dış politikası üç basamaktan oluşmaktaydı:

1. Versay Anlaşmasının getirdiği kısıtlamalardan çıkmak

2. Almanya dışındaki tüm Almanları Almanya sınırları içine almak

3. Hayat sahası (Lebensraum) politikasıyla Alman devletinin refahının üst düzeye çıkarılması (Oran, 2016: 301).

Alman Lebensraum kavramı, 1890'dan 1940'a kadar Almanya'da artan sömürge politikalarını ve uygulamalarını içermektedir. İlk olarak 1901'de popüler hale gelen Lebensraum, Birinci Dünya Savaşı sırasında (1914-1918) toprak genişletmenin önemli bir parçası olarak İmparatorluk Almanya'sının jeopolitik bir hedefi haline gelmiştir. Bu ideolojinin en uç biçimi İkinci Dünya Savaşı'nın sonuna kadar Nazi Partisi ve Nazi Almanya'sı tarafından uygulanmaya çalışılmıştır (Woodruff, 1989: 84).

Adolf Hitler iktidara geldikten sonra Lebensraum, Nazizm'in ideolojik bir ilkesi ve Almanların Orta ve Doğu Avrupa'daki yayılmasının gerekçesi haline geldi. Almanya'nın hayatta kalması için gerekli bir Lebensraum'a ihtiyacı vardı ve Polonya, Ukrayna, Rusya, Çek Cumhuriyeti ve diğer Aryan olmayan Slav devletleri de dâhil olmak üzere Orta ve Doğu Avrupa'nın yerli nüfusunun çoğunun ortadan kaldırılması (Sürgün, köleleştirme ve imha yöntemleri ile) gerektiğine inanılıyordu. Nazi hükümeti, II. Dünya Savaşı sırasında ve sonrasında bu toprakları Lebensraum olarak yeniden kurmayı amaçlamıştır (André, 2004: 180), (Bkz. Harita 1).

Harita 1. Alman Ulusunun Büyük Alman İmparatorluğu İdeali

Ülkenin yaşamış olduğu üç yıllık depresyonun ardından Adolf Hitler, 30 Ocak 1933'te iktidara gelmiştir. Bir tarafta Hitler'in Nazi Partisi, diğer tarafta ise Komünist Parti'yi içeren devrimci siyasi hareket ülke içinde yükselişe geçmiştir. O zamana kadar, bu partilerin hiçbiri serbest seçimlerde çoğunluğu elde edememişti. Ocak 1933'te, Hindenburg'un önerisi üzerine, Nasyonal Sosyalistlerin lideri Hitler, şansölye ilan edilmiştir. Bu duruma tepkisiz kalınmasının nedenleri:

1. Genel grevle sonuçlanan 1920 Karp darbesi ve askeri müdahale ile sonuçlanan 1923 Hitler darbesi başarısız olmuş ve bunlardan dersler alınmıştır. Kanunla totaliter bir devlet kurulabilme fikri önem kazanmıştır (Sander, 2017: 44-46).
2. Hitler'in iktidara gelmesinden sonra Parlamento Kongre'yi feshetmiş, bir sonraki seçimde meclis sandalyelerini artırarak yasaları rafa kaldırmış, diğer partileri kapatmıştır. Hindenburg'un ölümüyle Hitler Führer olmuştur (Sander, 2017: 44-46). Böylece Almanya'da demokratik düzen sona ermiş, ırkçılık ön plana çıkmış ve Hitler'in arkasında birleşen Üçüncü Reich 'ta yeni bir topluluk yaratmaya çalışan polis devletine giden yolda temel özgürlükler etkisiz kalmıştır (USHHM, 2018).

Hitler III. Reich olarak adlandırdığı dönemde, dış politikada Versay Antlaşması'nı ve Alman antlaşmalarını yok saymayı, aynı ırkı Almanya dışında birleştirmeyi ve Doğu'da *Yaşam Alanını* kazanmayı amaçlamıştır. Hitler'in politikası, Kasım 1937'de yayınladığı "vasiyetinde ana hatlarıyla belirtilen fikirlerle ortaya çıkmıştır. Hossbach Bildirisi, gelişmekte olan Almanya'nın hayatta kalması için daha fazla yaşam alanı talep ediyordu. Hitler'e göre, Almanya beslenmede özellikle kendi kendine yeterli değildi. Bu durum aynı zamanda ihtiyaçları karşılayamamak ve daha fazla döviz harcamak demektir (Şahin, 2018: 19).

Hitler'in vardığı sonuca göre Almanya, Doğu Avrupa'nın tarım alanlarını kazanmalıdır. Hitler; Roma İmparatorluğu tarihi boyunca Britanya İmparatorluğu, tüm yayılcılığın ancak direnişi kırarak ve risk alarak elde edilebileceğini göstermiştir (Hart, 2016: 9). Ülkedeki gıda krizi an meselesi olduğunda, çıkışların kapanması muhtemeldir. Bu düşünceler, Hitler'in Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra Almanya'dan alınan toprakları geri alma konusundaki orijinal arzusunun çok ötesine geçse de, daha sonra Batılı politikacıların ifade ettiği gibi Batılı devlet adamlarının bu hedeflerin farkında olmadıkları söylenemez. Avrupalılar bu durumla ilgilenmiyorlardı çünkü o an için kendi sorunlarını düşünüyorlardı ve İngiliz hükümet çevrelerinde Almanya'nın doğruya doğru

genişlemesine dair görüşler dile getiriliyordu böylece tehlikenin batıdan gelmeyeceği görüşü hâkimdi (Hart, 1970: 10).

4. İkinci Dünya Savaşı ve Savaşın Gidişatı

Sovyetler ile Almanya arasında imzalanan Saldırmazlık Paktı'ndan sonra Almanya, Danzing bölgesinin kendilerine verilmesi konusundaki baskısını artırmaya başlamış ve böylece Hitler'in Polonya'ya yönelik niyetleri olduğunu vurgulamıştır. Ayrıca Hitler, İngiltere ve Fransa'nın Polonya'ya verdiği garantilerin geçersiz olduğunu göstermeye çalışmıştır; bu nedenle, 1 Eylül 1939 sabahı Almanya, hiçbir mazeret göstermeksizin Polonya'ya saldırmıştır (Nadi, 1939: 1). İngiltere, Fransa ve İngiltere, Kanada, Avustralya ve Yeni Zelanda harekete geçerek 3 Eylül'de Almanya'ya savaş ilan etmiştir (Sander, 1991: 91).

Almanya, Polonya'ya "yıldırım savaşı" anlamına gelen "Blitzkrieg" taktiği ile saldırmıştır. Yıldırım taktikleri ile Alman mekanize zırhlı birliklerini Hava Kuvvetleri ile destekleyerek aktif bir savaş stratejisi geliştirmişlerdir. Polonya'da ise savaştan birkaç gün önce seferberlik ilan edilmişti ve ordusu süvari ve piyadelerden oluşmaktaydı. Buna ek olarak, arazi kuraktı, yani ortam Alman işgaline uygun hale gelmişti. Alman ordusu kısa süre içinde müdahale ederek iki hafta içinde Polonya'nın büyük bir kısmını ele geçirmiştir (Akad, 2011: 276-277).

Almanya Polonya'yı işgal etmeye başladığında, İngiltere ve Fransa hemen savaş ilan etmesine rağmen, müdahale edememişlerdir. Fransızlar 7-8 Eylül gecesi Alman topraklarına 5 km ilerlemiş olmalarına rağmen, 12 Eylül'de bu harekâtı durdurmuştur. Aslında Fransızlar, Polonya ordusunu hava kuvvetleriyle de destekleyebilirdiler. Fransız ordusunun siyasi ve sosyal yönü savaşa hazır değildi. Savaşın başlangıcında Müttefikler arasındaki bu durum, İngiltere ile Fransa arasındaki koordinasyon eksikliğinin açık bir göstergesiydi (Gürün, 1989: 46-47).

Polonya'nın sona doğru yaklaştığını gören Sovyetler, emperyal emellerini harekete geçirmek ve 23 Ağustos Antlaşması'nın kendileri için tasarlanan parçasını talep etmek için adımlar atmıştır (Armaoğlu, 2000:362). Daha sonra Almanya ve Sovyetler Birliği 28 Eylül 1939'da bir anlaşmaya vararak Polonya'yı aralarında paylaşmıştır. Sonuç olarak, Polonya'nın doğu kısmı Sovyetler tarafından işgal edilmiş ve Varşova dâhil ülkenin batı kısmı Almanlar tarafından işgal edilerek Polonya yok edilmeye çalışılmıştır (Uluslan, 2008: 246).

Sovyetler Birliği Estonya'ya yaklaşmış ve kendisine deniz ve hava üsleri verilmesini talep etmiştir. Almanya'nın yardım etmeyeceğini bilen Estonya bu talebi kabul etmek zorunda kalmıştır. Estonya ile Sovyet Rusya arasında 28 Eylöl 1939'da imzalanan "karşılıklı" yardım anlaşması ile Estonya, Sovyet Rusya'ya deniz ve hava üsleri ve 25.000 kişilik bir Sovyet kuvveti vermiştir. Sovyetler Birliği daha sonra 5 Ekim'de Letonya ve 10 Ekim'de Litvanya ile imzaladığı karşılıklı yardım anlaşmaları ile Estonya'dakiyle aynı haklara sahip olmuştur. Finlandiya, yardım için ABD ve Almanya'ya başvursa da, yardım talepleri sonuçsuz kalmıştır. 30 Kasım 1932'de Sovyetler Birliği Finlandiya'yı işgal etmiş, Finlandiya iki ay dirense de başarısız olmuştur (Armaoğlu 2000: 185-188).

Almanya hızla ilerlemeye devam ederken, Fransız ve İngiliz orduları oluşturdukları Maginot Hattı'na karşı harekete geçmiştir. Fransız ordusu sayıca üstün olmasına rağmen, askeri koordinasyonu sağlayamaması ve zırlı araçları etkin bir şekilde kullanamaması nedeniyle başarısız olmuştur. Almanya'nın savaşı kazandığından emin olan İtalyan lider Mussolini, İngiltere ve Fransa'ya savaş ilan etmiştir. Ancak İtalyanlar, Fransızlara karşı hiçbir başarı elde edememişlerdir (Sander, 129-133).

Almanya yönünü batıya doğru yani Fransa'ya çevirmiş, Norveç ve Danimarka'yı işgal ederek doğusunu ve kuzeyini güvence altına almıştır. 10 Mayıs 1940'ta Hollanda, Belçika ve Lüksemburg Alman kuvvetlerinin saldırısına uğramışlardır. Lüksemburg hızla işgal edilmiş, Hollanda ve Belçika kendilerini savunmalarına rağmen, teslim olmak durumunda kalmışlardır. Bu zaferlerin ardından Almanlar İngiliz ve Fransız kuvvetlerini Manş Denizi'nde kuşatırken karşı tarafta Paris'e doğru ilerlemeye başlamışlar, Almanya'nın başarılı olacağına inanan İtalya da 10 Haziran 1940'ta Fransa'ya savaş ilan ederek II. Dünya Savaşı'na katılmıştır. Almanya'nın kendisinin olumlu gelişmeler yaşadığı bir dönem olan 14 Haziran 1940'ta Paris'e girmiştir (Yıldız, 2019: 66).

Almanlar Fransa'ya saldırdığında ve Paris'i işgal ettiğinde bu durum Fransa için son derece zor olmuştur. Almanlar Mayıs 1940'ta Batı Cephesi'ne taarruza başladığında, Fransız sivil vatandaşları hükümetin telkinlerini dinlemeyip kaşmaya başlamışlardır. Mayıs 1940'ın Alman ilerleyişinin durdurulacağının iddia edilmesi ve halkın buldukları bölgeleri terk etmemeleri konusundaki resmi açıklamalara rağmen kuzey Fransa'nın sivil nüfusu sokaklara dökölmüş ve güneye kaşmışlardır. 10 Haziran'da Paris ıssız bir şehir görünüme bürünmüştür (Kalemlı, 2016: 34).

Bu durumun üzerine Fransa'da hükümet değişikliği olmuş, Mareşal Petain başkanlığında kurulan yeni hükümet, 22 Haziran 1940'da Compiègne'de Almanlarla mütareke yapmaya karar vermiştir. Mütarekeye göre; Fransızlar silahsızlandırılarak ele geçirilmiş ve tüm batı kıyısı, kuzey ve doğu Fransa Almanlar tarafından işgal edilmiştir. Vichy'ye taşınan yeni Fransız hükümeti, Alman yanlısı bir politika benimsemiştir. Ancak Londra'da askeri ataşe olan General de Gaulle, Fransız hükümetini tanımayacağını açıklamış ve yurt dışında direniş inşa etmeye çalışmıştır. Aslında de Gaulle, Fransa'yı Alman işgalinden kurtarmak için büyük bir çaba harcamıştır. Almanya, Fransa'yı savaştan çektikten sonra İngiltere'ye dönmüştür. Ancak Almanlar, yoğun İngiliz direnişi karşısında İngiliz Adaları'nda hava üstünlüğü elde edemeyince, kış geldiğinde ülkeyi işgal etmekten vazgeçmişlerdir. Bundan sonra hava muharebesi ve Fransız direniş harekâtı batı cephesinde Normandiya çıkarmalarına kadar etkili olmuştur (Sarıahmetoğlu, 2016: 95-101).

Hitler Fransa'yı işgal ettikten sonra İngiltere'ye dönmüştür. İngiltere'nin bir ada ülkesi olarak statüsü, askeri stratejileri değiştirmiştir. Aslında Hitler, İngiltere'yi işgal etmeyi düşünmüyordu, ancak İngiltere'nin hava bombardımanıya barışa doğru ilerleyeceğini umuyordu (Shirer, 2002: 761).

İngiliz işgal planına Seelöwe (Deniz Aslanı) adı verildi. Hitler aslında İngiltere ile savaşın gereksiz olduğunu düşünmüştür ancak İngilizler barışa yaklaşmamıştır. Hitler'in İngiltere ile barış yaparak İngiltere'nin ABD'ye karşı tampon görevi göreceğine ve böylece batıda Almanya'ya yönelik tehdidin ortadan kaldırılacağına inanıyordu. Bu amaçla Hitler, Sovyetler Birliği'ne rahatça yürümek ve nihai dış politika hedefini gerçekleştirmek istemiştir (Sander, 2001: 137). Hitler'in barış çabaları başarısız olmuş ve Alman uçakları 13 Ağustos 1940'ta İngiltere'yi bombalamaya başlamıştır. Buna İngiliz Muharebesi adı verilmiştir. İngiliz muharebesi 31 Ekim'e kadar sürmüş, muharebede İngilizler teslim olmak istememiştir. Alman uçakları ağır kayıplar vermiş ve muharebeyi İngilizler kazanmıştır (Hart, 2000: 263).

İtalya, 10 Haziran 1940'ta Fransa'ya savaş ilan ederek II. Dünya Savaşı'na girmiş ve bu durum İngiltere'yi zor duruma düşürmüştür. Çünkü İtalya, Kuzey Afrika'da stratejik olarak önemli olan Libya'yı kontrol etmekteydi ve ayrıca, donanmasının Akdeniz'de olması Britanya'nın kolonileriyle bağlarını büyük ölçüde etkiliyordu. Bu doğrultuda, Kuzey Afrika bölgesinin tamamen işgal edilmesi savaşın gidişatını değiştirecektir. 13 Eylül 1940'ta Kuzey Afrika'yı ele geçirmeye kararlı olan İtalya, Mısır'a saldırdı ve Libya'da 200.000 kişilik bir ordu topladı. Ancak kısa bir ilerlemeden

sonra durdu. Mısır'daki İngilizler, takviye kuvvetlerle güç kazandıktan sonra 8 Aralık 1940'ta geri döndüler (Yıldız, 2019: 68).

İtalya'da birbirini izleyen yenilgilerden sonra Almanya, Mart 1941'de Kuzey Afrika Savaşı'na katılmıştır. General Rommel komutasındaki Almanlar, İngilizleri yenmiş ve İskenderiye'ye kadar ilerlemiştir. Ancak, Ekim 1942'deki İngiliz karşı saldırısından sonra, Mihver güçleri azalmaya başlamıştır. Mayıs 1943'te, Müttefikler ile Kuzey Afrika'ya asker gönderen bir savaş sonucunda Mihver Devletler yenilmiş ve teslim olmuşlardır. Böylece Müttefikler Kuzey Afrika Savaşı'nda başarılı olmuşlar ve güney Akdeniz kıyılarının kontrolünü ele geçirmişlerdir (Sertel, 2010: 57-59).

Amerika Birleşik Devletleri, Avrupa'da başlayan bir savaş karşısında tarafsız kaldı. Bununla birlikte, çeşitli zamanlarda Müttefiklere askeri yardım da sağladı. Ancak İkinci Dünya Savaşı'nın çıkmasıyla birlikte Amerika Birleşik Devletleri-Japonya ilişkileri de bozulmaya başlamıştır. Çünkü Japonya ve ABD'nin Uzak Doğu'daki çıkarları çelişmekteydi. Japonya, 1937'de Çin'e karşı başlayan savaşı sürdürmeye kararlıydı. Amerika Birleşik Devletleri'nde Çin'e mali yardım sağlayarak Japon yayılmacılığını durdurmak istemiştir (Uçarol, 2010: 805).

Tüm bu gelişmelere ek olarak, Japonya yönetimi, Almanların Rusya'da ilerlemesinden ve Anglosaksonların Pasifik'te zayıf olmasından hareketle, Büyük Pasifik İmparatorluğu'nu kurmak için çalışmalara başlamıştır. Japonya, 7 Aralık 1941'de Hawaii Adalarında Pearl Harbor'daki Amerikan Pasifik donanmasına saldırarak bu donanmanın büyük bir kısmını yok etmiştir. Bu olayın sonucunda 8 Aralık günü Japonya, ABD ve İngiltere'ye, 11 Aralık'ta da Almanya ve İtalya, ABD'ye resmen savaş ilan ettiklerini bildirmişlerdir (Armaoğlu, 2000: 382).

Japonya, savaşın ilk anlarında büyük ilerleme kaydetmiştir. Pasifik'te birçok bölgeyi ve Hindî Çini'ni işgal etmiştir. Ancak, Müttefikler, 1942 yılının sonlarında Japonya'nın yayılmasını önlemişlerdir. ABD 12-13 Kasım 1942'de Japonya donanmasını büyük bir yenilgiye uğratmıştır. Bu olaydan sonra, savaş Japonya aleyhine dönmeye başlamıştır (Lee, 2014: 178).

Nisan 1941 gibi erken bir tarihte Stalin, Almanların Rusya'ya saldırmaya hazırlandığı haberini almıştır. Ancak gerekli önlemleri almamıştır bunun nedeni İngiltere ile savaşın devam etmesidir (Çınar, 2014: 181). Ancak Almanya, 160 piyade tümeni, 20 zırhlı tümen, 350 tank ve 3.500 uçakla Rus cephesine saldırısına başlamıştır. Rus ordusunun askeri gücü Almanya'ninkine karşılaştırılabilir olsa da, silah ve malzeme açısından Almanya ile karşılaştırılabilir değildir. Bu

nedenle, Leningrad, Moskova ve Kiev'den Alman saldırısı başarılı olmuştur. Kiev, Odessa, Rostov ve Kırım'ın tamamı ayrı ayrı Almanların eline geçmiştir. Moskova'yı ele geçirmek için harekete geçmelerine rağmen, olumsuz iklim koşulları nedeniyle başarılı olamamışlardır. Rusları yenmek için Hitler, Stalingrad'ın düşüşünü çok ciddiye almıştır. Almanların tüm çabalarına rağmen Stalingrad düşürülememiştir. Sonuç olarak, Ruslar ilerledikçe Almanlar geri çekilmeye başlamıştır. Böylece, Stalingrad II. İkinci Dünya Savaşı'nın dönüm noktası olmuştur (Armaoğlu, 2000: 197).

5. I. Dünya Savaşı'nın Sonu

1944 yılına gelindiğinde Müttefikler, hava üstünlüğünü de ele geçirerek, 6 Haziran 1944'te Normandiya kıyılarına çıkartma yapmışlar ve ikinci cepheyi açmışlardır. Müttefikler, daha sonra, Fransa'nın içlerine ilerleyerek. 9 Ağustos'ta Paris'in kurtarıldığını duyurmuşlardır. General de Gaulle kendi hükümetini kurmuştur. 10 Aralık 1944'te Fransa ile Sovyet Rusya arasında yirmi yıllık bir ittifak anlaşması imzalanmıştır. Bu süre zarfında Müttefik birlikler 3 Eylül 1944'te Brüksel ve Amsterdam'a girerek Ren Nehri'ni geçmiş ve Alman topraklarına girmişlerdir (Uçarol, 2010: 806).

Doğu cephesinde Ruslar, 20 Ağustos-15 Eylül 1944 tarihleri arasında Romanya ve Bulgaristan'ı işgal etmiş, ardından 12 Eylül'de Romanya ve 28 Ekim'de Bulgaristan Sovyetlerle ateşkes imzalamışlardır. Rus kuvvetleri daha sonra Macaristan ve Yugoslavya'ya ilerlemiştir. Eylül 1944'te İngiltere, Yunanistan'a asker çıkararak 12 Ekim 1944'te Atina'yı Almanlardan kurtarmışlardır. Öte yandan Ruslar Ocak 1945'te Doğu Prusya'yı alarak yeni bir saldırı başlatmış ve 8 Nisan 1945'te Viyana ve Berlin'e doğru hareket etmişlerdir (Sertel, 2010: 115).

Bu Müttefik faaliyeti devam ederken, Amerika Birleşik Devletleri, Büyük Britanya ve Sovyetler Birliği 25 Temmuz 1944'te Londra'da Almanya'nın Koşulsuz Teslimine Dair Tasarıyı imzalamışlardır. Bu anlaşmada 14 madde bulunmaktadır. Anlaşmaya göre: Almanya koşulsuz teslim olduğunu ilan edecektir. Almanya'nın veya Alman kontrolü altındaki tüm silahlı kuvvetleri, nerede olursa olsun, Müttefik komutanlıklarına teslim edilecek ve tamamen silahsızlandırılacaktır. Almanya sınırları dışında kalan arazilerin 31 Aralık 1937 tarihindeki şeklini alacak şekilde boşaltılması sağlanacaktır (Sander, 2001: 196).

Bu sırada, Doğu'daki Sovyet kuvvetleri ve diğer Batı ülkelerinden gelen kuvvetlerden oluşan Müttefikler, Almanya'da faaliyet göstermeye devam ederek ana hedefleri olan Berlin'e doğru ilerlemişlerdir. Sonuç olarak Almanya, Müttefikler tarafından doğudan ve batıdan işgal edilmeye başlanmıştır. Hitler, Müttefik kuvvetlerin Berlin'e girmesinden sonra 30 Nisan 1945'te intihar etmiştir. 2 Mayıs 1945'te Berlin Müttefiklere teslim olmuştur. 7 Mayıs 1945'te Alman makamları koşulsuz teslim olduklarını kanıtlayan belgeleri imzalamışlardır. Bundan sonraki süreçte Alman askeri kuvvetleri cephelerde teslim olmuş ve Alman İmparatorluğu'nun (Reich 'in) varlığı sona ermiştir (Armaoğlu, 2000: 389).

Uzak Doğu'daki savaş 1943 ve 1944'te tüm şiddetiyle devam etmiştir. Müttefikler bir süre hava üstünlüğünü ve deniz üstünlüğünü ele geçirmişler ve 1945'te Japon işgali altındaki Çin, Endonezya ve Pasifik bölgesindeki mevzilere saldırmışlardır. Öte yandan Filipinler'i geri alarak, Nanjing, Hong Kong ve diğer Japon üslerini bombalamışlardır (Uçarol, 2010: 810). Çin'de Japonlara karşı büyük bir saldırı başlamış, aynı zamanda Çinliler, Japonların elinde olan Hindi Çini yarımadasına bu saldırıyı yöneltmişlerdir. Haziran 1945'te Bengal Körfezi İngilizler tarafından Japonların elinden alınmıştır (Öndeş, 1980:288).

Pasifik'te savaş şiddetlenirken, 26 Temmuz 1945'te Amerika, İngiltere ve Çin Japonya'ya teslim olmayı teklif etmiş, ancak bu öneri Japonya tarafından reddedilmiştir. Bu nedenle Amerika Birleşik Devletleri ilk atom bombasını 6 Ağustos 1945'te Hiroşima'ya, ikinci bombayı ise 9 Ağustos 1945'te Nagazaki'ye atmıştır (Sander, 2001: 199). Japon İmparatoru, 14 Ağustos 1945'te Japonya'nın teslim olduğunu ilan etmiştir. Sonuç olarak Japonlar 2 Eylül 1945'te teslim olduklarına ilişkin belgeyi imzalamışlar ve böylelikle II. Dünya Savaşı Müttefik Devletlerinin zaferi ile sonuçlanmıştır (Uçarol, 2010: 811).

Sonuç

Hitler, 1933'te Almanya'nın Führer konumunu üstlendi ve manevi dünyasını Alman politikası olarak uygulamaya koymuştur. Diktatör bir hükümet biçimi geliştirerek, ülke bir sözler ve eylemler sistemi yaratmıştır. Halkı iç siyasete katılmaya ikna ederek Alman milliyetçiliğine katkıda bulunmuş ve revizyonist fikirlerini hayata geçirmiştir. Hitler, nihai hedefi olan dış politikada antisemitizm, yaşam alanı ve saf ırk gibi argümanları kullanarak Avrupa'yı Almanlaştırmaya çalışmıştır. Düşmanca tavırları kısa sürede dünyanın en büyük savaşı olan II.

Dünya Savaşı'na yol açmış ve yayılcı politikalarını ilk başlarda kolaylıkla uygularken savaş sonunda kaybeden taraf olmuştur (Tutsak, 2017: 206).

Kuzey Afrika'daki Müttefik başarısı, Mihver Devletlerin Avrupa'dan çekilmesine yol açmıştır. Bu geri çekilme ile karşı karşıya kalan Müttefikler İtalya'yı işgal ettiğinde, yorgun İtalyan halkı Mussolini'yi de devirmiştir. Bu gelişmeyle birlikte Almanya, Avrupa'da yalnızlaşmıştır. Müttefikler 1944'te ikinci bir cephe açtığına, Fransa Alman işgalinden kurtulmuştur. Müttefik kuvvetlerin Berlin'i işgal etmesi üzerine Almanya teslim olmuştur. Müttefikler ayrıca Uzak Doğu'daki Japon işgali altındaki bölgelere saldırılar başlatmışlardır. Japonya teslim olmadan, Amerika Birleşik Devletleri tarafından iki atom bombası ile vurulmuştur. Böylece Japonya 10 Ağustos 1945'te teslim olmuş ve büyük savaş her iki cephenin de kapanmasıyla sona ermiştir (Yakut, vd., 2019: 59).

Sonuç olarak savaş sonunda uluslararası sistem yeniden tasarlanmış ve yeni devletler ortaya çıkmıştır. Birçok ülkenin sınırları değişmiş, idari değişiklikler meydana gelmiş ve yeni devletler ortaya çıkmıştır. Daha da önemlisi, müttefik güçlerin uluslararası yapısı oluşturulmuş ve aynı zamanda NATO, BM gibi kuruluşlar ortaya çıkmıştır. Savaş sonrası düzen Soğuk Savaş'a yol açmış, güç dengesi Avrupa'dan Amerika'ya kayarak dünyayı iki kutuplu bir sisteme dönüştürmüştür.

Kaynaklar

- [1]. Akad, M. 20. *Yüzyıl Savaşları*, İstanbul: Kastaş.
- [2]. André M. (2004). *Operation Barbarossa: Ideology and Ethics Against Human Dignity*.
- [3]. Armaoğlu, F. (2000). *20. Yüzyıl Siyasi Tarihi (1914-1995)*, İstanbul: Alkım.
- [4]. Caplan, J. (2012). *Hitler Almanyası (1933-1945)*, İstanbul: İnkılap.
- [5]. Güngör A. (1999). *Türk-Sovyet İlişkileri (1921-1945), Çağdaş Türk Diplomasisi: 200 Yıllık Süreç*, TTK.
- [6]. Gürün, K. (1983). *Dış İlişkiler ve Türk Politikası (1939'dan Günümüze)*. *AÜSBF Dergisi*.

- [7]. Hart, L. (2000). *II. Dünya Savaşı Tarihi*, İstanbul: Yapıkredi.
- [8]. Jacobsen, H. (1989). *1933-1945 Kronolojisi ve Belgelerle İkinci Dünya Savaşı*, Ankara: Genelkurmay.
- [9]. Kershaw, I. (2007). *Hitler*, İstanbul: İthaki.
- [10]. Kılıç, S. (2009). *Türk Basımında Hitler Almanyası (1933-1945)*, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- [11]. Lee, S. (2014). *Avrupa Tarihinden Kesitler 2/ (1789-1980)*, Ankara: Dost.
- [12]. Öndeş, O. (1980). *2. Dünya Savaşı (1939-1945)*, İstanbul: Altınkitaplar
- [13]. Sander, O. (2001). *Siyasi Tarih (1918-1994)*, Ankara: İmge.
- [14]. Sander, O. (2017). *Siyasi Tarih*. İstanbul: İmge.
- [15]. Sarıahmetoğlu N. (2016). *İkinci Dünya Savaşı ve Türk Dünyası*, İstanbul: TDBB.
- [16]. Sertel, S. (2010). *II. Dünya Savaşı Tarihi*, İstanbul: Cumhuriyet.
- [17]. Shirer, L.W. (2002). *Nazi İmparatorluğu Doğuşu, Yükselişi ve Çöküşü 3*, İstanbul: İnkılap.
- [18]. Şahin, M. (2018). *Hitler Dönemi Türkiye Almanya İlişkileri Kapsamında Türk Dış Politikası*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Arel Üniversitesi, İstanbul.
- [19]. Tutsak A. (2017). *Hitler Almanyası'nın Yayılmacı Politikası ve İkinci Dünya Savaşı (1932-1945)*, *Akademik Bakış Dergisi*, 63, 190-208.
- [20]. Uçarol, R. (2010). *Siyasi Tarih (1789-2010)*, İstanbul: Der.
- [21]. Ulusan, Ş. (2008). *Türkiye'nin Milletler Cemiyeti'ne Girişi-Öncesi ve Sonrası*, *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi*, 8, 237-258.
- [22]. USHHM.(2022). 1 Ocak 2022 Tarihinde <https://encyclopedia.ushmm.org/tr> adresinden erişildi.
- [23]. Yakut K., vd. (2019). *Siyasi Tarih II*, Eskişehir: Anadolu.

[24]. Yıldız Ö. (2019). İkinci Dünya Savaşı'na Genel Bir Bakış, *Uluslararası Yönetim ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6(12), 62-75.

[25]. Woodruff D. S.(1986). *The Ideological Origins of Nazi Imperialism*. Oxford University Press.